

ігрової діяльності є одним з першочергових завдань, внаслідок значного корекційного впливу гри на розвиток особистості дитини та процес формування пізнавальних процесів. Систематичне та цілеспрямоване навчання ігровим діям дітей дошкільного віку з помірним розвитком інтелектуальних порушень призводить до появи мотивації, спрямованої на саму гру, а відповідно через гру досягаються інші задачі корекційного освітнього процесу

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. 308 с.

2. Галецька Ю. В. Ігрові технології як форма роботи з дітьми з помірною та тяжкою розумовою відсталістю. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки*. 2017. Вип. 10. С. 55-65.

3. Гладченко І. В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання та виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з ігрової діяльності, методичні рекомендації, дидактичні матеріали) К., 2012. 112 с.

4. Дичківська І.М. Основи педагогічної інноватики: навчальний посібник. Рівне : Зелент, 2001. 222 с.

5. Єпіфанова-Кожевнікова Т. В., Галій А. І. особливості формування ігрової діяльності дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку. *Актуальні питання спеціальної, інклюзивної і здоров'язбережувальної освіти», (20 жовтня 2022 р.)* / за загальною редакцією проф. Бойчука Ю. Д. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. С. 48–52

6. Єфименко М. М. Театр фізичного виховання та оздоровлення дошкільнят: методичні рекомендації. К. : ІСДО, 1995. 40 с.

7. Освітні технології: навч.-метод. посібник / за ред. О.М. Пехоти. К. : А.С.К., 2001. 256 с.

УДК 376-053.4-056.34:78

ІГРОВІ МЕТОДИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Рагуліна Маргарита,
асистент кафедри музики
Імені Григорія Левченка
Полтавський національний
педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

У статті проаналізовано особливості використання ігрових методів розвитку музичних здібностей дітей в умовах інклюзивного навчання, висвітлено зазначені методи в процесі різних видів музичної діяльності. Підкреслюється важливість використання ігрових методів розвитку музичних здібностей в роботі з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку та необхідність оволодіння майбутніми фахівцями знань основних засад організації, змісту, методичного забезпечення інклюзивної освіти в Україні.

Ключові слова: ігрові методи, розвиток музичних здібностей, види

музичної діяльності, інклюзивне навчання.

The article analyzes the features of using game-based approaches in developing children's musical abilities in the context of inclusive education and highlights these methods in various types of musical activities. The importance of utilizing game-based approaches in developing musical abilities in working with children with psychophysical developmental disorders is emphasized, as well as the necessity for future professionals to acquire knowledge of the fundamental principles of organizing, content, and methodological support of inclusive education in Ukraine.

Key words: *game-based approaches, development of musical abilities, types of musical activities, inclusive education.*

Постановка проблеми. В сучасних реаліях воєнного стану педагогічна система України потребує пошуку інноваційних методик покликаних забезпечити освітній процес. Музичне виховання дітей в умовах інклюзивного навчання набуває все вагомішого значення, оскільки є своєрідною арт-терапією, що сприяє зняттю стресу та гармонізує особистість, допомагає подолати нервові напруження та тривожність. У сучасній практиці в реабілітаційній та корекційній роботі використовують арт-терапію, зокрема музикотерапію, драматерапію, танцювальну терапію та інші, для впровадження яких необхідно створювати відповідні умови навчання майбутніх фахівців та надавати педагогам-практикам інструменти і методи, які б могли працювати в умовах інклюзивного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність та специфіку інклюзивної освіти й методологічних основ її впровадження в освітній процес здійснювали такі науковці, як В. Бойко, Г. Бутова, О. Василенко, Г. Давиденко, М. Захарчук, С. Іноземцева, К. Островська, Т. Скорик та інші. Ігрові методи розвитку музичних здібностей дітей в умовах інклюзивної освіти висвітлювали: В. Бровко-Дивина; Ю. Мирончук; Н. Сулаєва; М. Лещенко.

Мета статті. Обґрунтувати педагогічні умови використання ігрових методів для сприяння розвитку музичних здібностей дітей в умовах інклюзивного навчання.

Виклад основного матеріалу. У системі освіти України на сучасному етапі відбуваються потужні зміни, які пов'язані із впровадженням інклюзивного навчання. Наша держава здійснює реформи з метою розвитку інклюзивної освіти. Уряд впроваджує законодавчі та організаційні зміни, що сприяють створенню умов для інклюзивного навчання у школах та інших закладах освіти.

Аналіз педагогічного досвіду закладів освіти на тлі впровадження інклюзивного навчання підтверджує необхідність забезпечення широкого спектра методичних засобів для сприяння творчому розвитку дітей із психофізичними особливостями. Важливим є те, що музикування для цих дітей є не лише творчістю та самовираженням, але й потужним терапевтичним інструментом: він розвиває ритміку, комунікативні навички та внутрішній самоконтроль, що сприяє можливості соціалізації та самореалізації у суспільстві.

Ігрові методи розвитку музичних здібностей покликані розвивати потенціал до музикування у дітей із особливими освітніми потребами, що допоможе їм висловитись та комунікувати через музику, адже діти з особливими потребами повинні брати активну участь у навчальному процесі разом зі своїми однолітками. Це означає, що їм надаються можливості для спілкування, співпраці та взаємодії з іншими дітьми. Ігрові методи залучення можна використовувати на музичних заняттях в закладах дошкільної освіти, уроках музичного мистецтва у закладах загальної середньої освіти, під час проведення позакласних заходів та для родинного дозвілля вдома. Використання ігрових елементів у музичній практиці допомагає дітям засвоювати музичні концепції та навички у веселій, захоплюючій формі.

Серед ігрових методів, які знаходять найпозитивніший емоційний відгук у дітей є залучення до гри на різних музичних інструментах, що є дуже корисним для розвитку комунікації (гра в ансамблі), почуття ритму, приборкування нервового збудження, а також для тренування зосередження уваги та концентрації на виконанні своєї партії. Для музикування, що покликане сприяти оволодінню елементарними навичками грати прості мелодії та акомпанементи можна обирати будь-які дитячі музичні інструменти (дзвіночки, трикутники, бубни, маракаси, свищики, ксилофони, бумвокерси і ін.). Доцільним буде запропонувати дітям різні музичні експерименти, які допоможуть їм вивчати музику через відкриття. Наприклад, дозвольте дітям експериментувати з різними звуковими об'єктами, створювати власні музичні інструменти з доступних матеріалів або проводити прості звукові дослідження організувавши музичний простір де інструменти будуть у вільному доступі, використовуючи у роботі лепбуки пов'язані з вивченням музичних інструментів – це допоможе дітям зрозуміти принципи звукоутворення, особливості тембрового забарвлення різних музичних інструментів та оволодіти прийомами гри на них. Корисним буде і застосування природних матеріалів, наприклад, простукування ритмічних малюнків відповідно до віршованого тексту у формі гри з горішками, каштанчиками, жолудями та ін. Ці ігри покликані не лише розвивати почуття метро-ритму, а й дрібну моторику, стимулювати тактильні відчуття, подолати вади мовлення.

Ігрові методи слід застосовувати не лише під час гри на музичних інструментах, а і під час виконання інших видів музичної діяльності таких як слухання музики, спів, музично-ритмічна та музично-ігрова діяльність. Наприклад, під час співу можна запропонувати дітям поімпровізувати, підштовхнути дітей до творчості та самовираження, дати можливість експериментувати зі звуками, створювати власні мелодії та ритми. Під час імпровізацій можна створити колективну музичну композицію, де всі діти додають свої унікальні елементи. Запропонуйте дітям створити пісеньку для персонажа казки. Налаштовуючись на творчу роботу з'ясуйте у дітей в якому регістрі його пісенька звучатиме доречніше, який напрям мелодії буде більш характерним для віршованих рядків (висхідний чи низхідний). Це сприятиме розвитку музичного вираження та творчої взаємодії і співпраці між дітьми. Окрім того, під час співу з інсценуванням сюжету можливо ефективно впливати на покращення темпоритмічного мовлення дітей дошкільного та

молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами використовуючи найяскравіші зразки народопісенної спадщини українців, наприклад, обігрування українських народних пісень «Колискова» та «Був собі журавель» [1, с. 105-114].

Ще одним засобом розвитку музичних здібностей в умовах інклюзивного навчання є музично-ритмічна діяльність. Можна використовувати ритмічні рухові елементи під час співу, танцю або ігор з музичними інструментами. Наприклад, діти можуть танцювати під музику, використовуючи різні рухи, або створювати звукові пейзажі, рухаючи різними предметами відповідно до музичного супроводу. Це допоможе дітям розуміти музику через тіло і розвивати координацію та ритмічні навички.

Існує ще велика кількість ігрових методів спрямованих на розвиток музичних здібностей дітей в умовах інклюзивного навчання, важливим для їх впровадження є інформування суспільства щодо можливостей таких дітей та ефективних методів роботи з ними. За підтримки Українського культурного фонду у 2021 році реалізовано інформаційну кампанію про музичні здібності дітей із синдромом Дауна – «Музика – важлива, музика – можлива», в межах якої функціонував онлайн-гурток для «сонячних» дітей. Педагоги проєкту зібрали велику кількість теоретичних і практичних матеріалів, музичних ігор, нотних вправ та іншої корисної інформації покликаної допомагати педагогам у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами і об'єднали його в буклеті. В ньому, музичний педагог Валерія Бровко-Дивіна перераховує шість форм вправ, які варто застосовувати під час заняття: пісні-ритуали (привітальні, прощальні); пальчикові та жестові ігри та вправи; артикуляційні вправи; тілесна перкусія (плескання, тупотіння); гра на музичних інструментах, рухливі музичні ігри та вправи, а також надає методичні рекомендації щодо виконання вправ [2].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Інклюзивне навчання спрямоване на створення оптимальних умов для розвитку всіх дітей. Розвиваючи музичні здібності в умовах інклюзивного навчання необхідно використовувати різноманітні ігрові методи, які сприяють залученню до музичної діяльності. Граючись, діти з порушеннями психофізичного розвитку можуть легше зосередитись, відчувати задоволення від музики та розвивати свої навички, зокрема усвідомлювати ритм, мелодію, темп та інші елементи музичної мови через активну участь у різних ігрових ситуаціях. Взаємодіючи з іншими дітьми або з дорослими, діти з особливими освітніми потребами вчаться спілкуватися, таким чином ігрові методи сприяють розвитку соціальних навичок, спільної музичної діяльності та комунікації, що є важливими аспектами розвитку дітей в умовах інклюзивного навчання.

Необхідно і надалі вивчати ігрові методи розвитку музичних здібностей дітей в умовах інклюзивного навчання розширюючи можливості їх застосування, вдосконалюючи існуючі методи та досліджуючи їхній вплив на розвиток здібностей дітей з особливими потребами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Sulaieva, N., Leshchenko, M. Future teacher training to overcome children's tempo-rhythmic speech disorders by means of ukrainian folk songs

Естетика і етика педагогічної дії 2022. № 25 URL: <http://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/article/view/256660>

2. Ситнік, О. *Важливо й можливо: як музикувати з дітьми з особливими освітніми потребами* 2021. URL: <https://nus.org.ua/articles/vazhlyvo-j-mozhlyvo-yak-muzykuvaty-z-ditmy-z-osoblyvymy-osvitnimy-potrebamy/>

УДК 37.016

ПРОФЕСІЙНА МЕНТАЛЬНІСТЬ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Савінова Наталія

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри спеціальної педагогіки
і психології та інклюзивної освіти,
Харківська гуманітарно-педагогічна
академія

У статті автор зосереджує увагу на проблемі професійної ментальності, зокрема педагогів спеціальної та інклюзивної освіти, та шляхів її формування. Конент «професійної ментальності» розглядається через механізми «професійної свідомості» та «професійної діяльності», що представляють собою результат життєвих та професійних реалій, включення особистості в практичну діяльність, в якій формується її ставлення до професійного світу, внутрішні морально-етичні настанови, цінності, норми деонтологічної та професійної культури тощо. Презентовано визначення поняття «професійної ментальності» як якісної ідентифікаційної характеристики суб'єкта професійної діяльності або професійної групи, що визначає цільовий, діяльнісний, компетентнісно-кваліфікаційний формат професіограми, професійно-особистісного становлення, свідомості, ціннісних орієнтацій, мовної ідентичності, вихованості, деонтологічної культури, які спрямовуватимуть діяльність фахівця як у професійній галузі, так і соціокультурній сфері.

Ключові слова: професійна ментальність, професійна культура, професіограма, фахівець спеціальної та інклюзивної освіти.

In the article, the author focuses on the problem of professional mentality, in particular of special and inclusive education teachers, and ways of its formation. The content of "professional mentality" is considered through the mechanisms of "professional consciousness" and "professional activity", which are the result of life and professional realities, the inclusion of the individual in practical activities, which forms his or her attitude to the professional world, internal moral and ethical guidelines, values, norms of deontological and professional culture, etc. The definition of the concept of "professional mentality" as a qualitative identification characteristic of a subject of professional activity or a professional group, which determines the target, duty, competence and qualification format of the professional program, professional and personal formation, consciousness, value orientations, linguistic identity, education, deontological culture, which will guide the activities